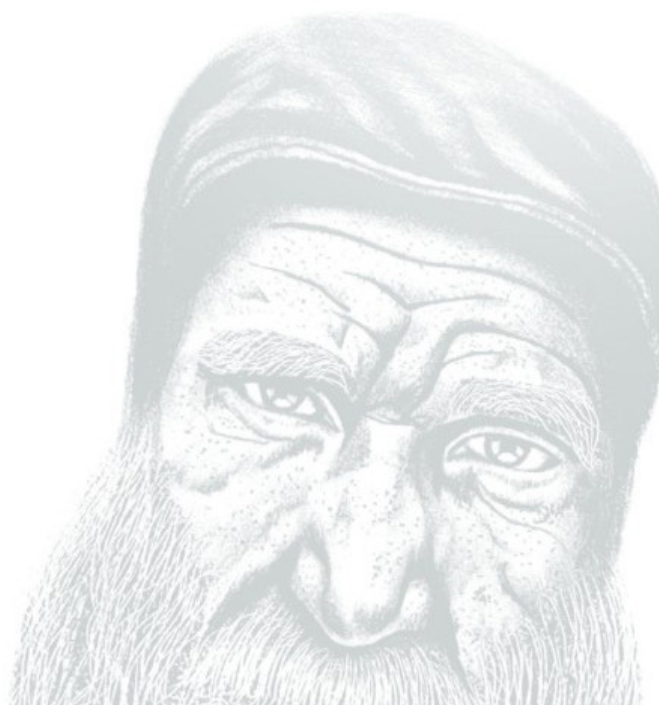

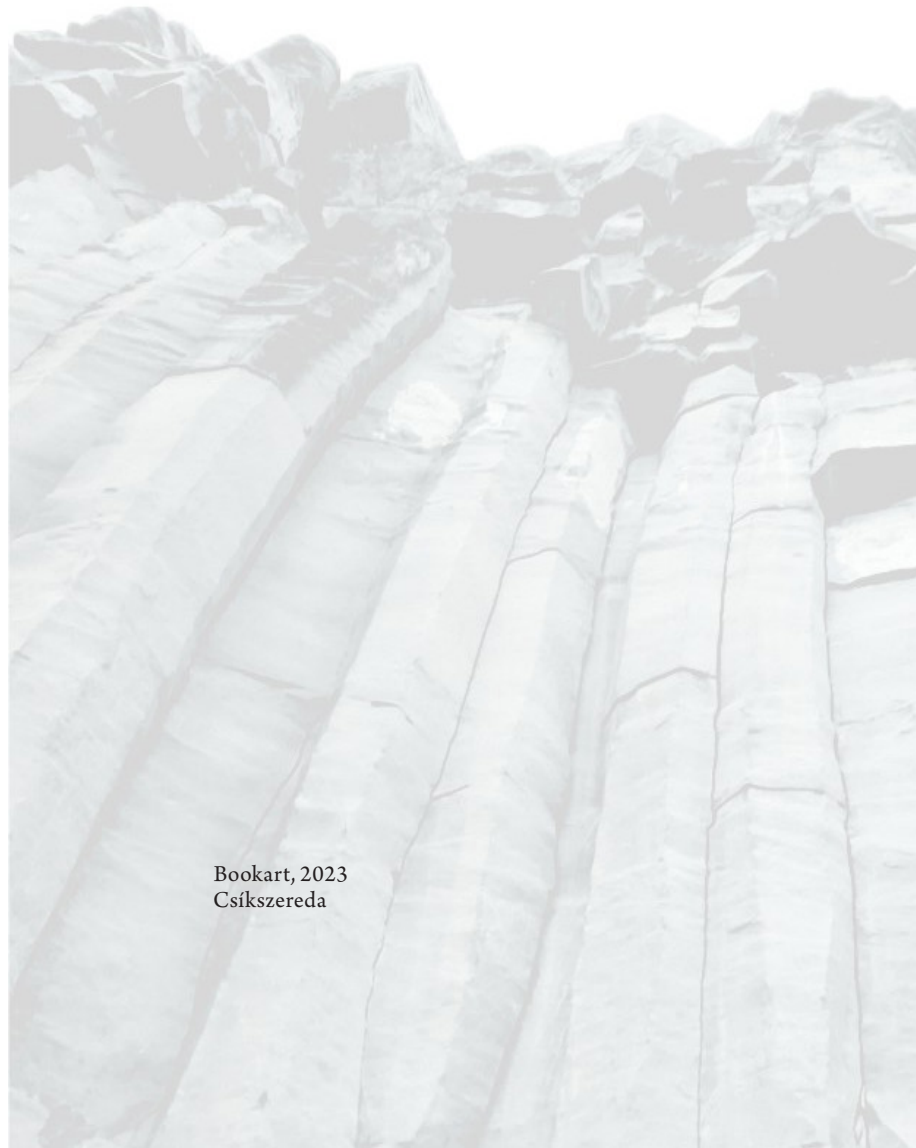
Karácsonyi Zsolt • Belső tízezer

KARÁCSONYI ZSOLT
belső tízezer

igaz történet

Bookart, 2023
Csíkszereda

Szerkesztette Vida Gábor
Borítóterv Könczey Elemér

A szerző a regény megírása idején a
Magyar Művészeti Akadémia alkotói ösztöndíjában
részesült

*Tízezer. Mondta az Öreg.
Kikerestem az idézetet.
„Hatalmas, végtelenül tágas
és magas üreget láttunk,
amelyben egy tízezer lakosú
város bízvást elfért volna.”**

ISBN 978-606-8994-65-9

© Karácsonyi Zsolt, 2023
© Bookart, 2023

*Lukianosz: Igaz történet

1.

Nem emlékszem a nevemre. Mondta magának az Öreg.

Előveszem a buszbérletemet, a könyvtári belépőmet. A számlákon is ott a nevem. Mindez mégis lényegtelen. Mire zsebre vágom, már el is felejttem, hol a bérlet, a belépőkártya, felejték mindent, ami eszembe jut. Mondatok kavarnak, mint a közös versírásnál. A többiek letakarták az előző sort, én pedig odaírtam egy saját mondatot. Nem tudom, mi az előző mondat, mi az előző sor. A mondatok elindulnak, mint zuhanás után a fekete doboz – ott lebeg egy darabig a tenger felszínén, és lassan süllyedni kezd.

Én vagyok a fekete doboz, én úszom a fekete doboz után, én rángatom kétségbeesetten a repülő botkormányát, hogy fel, fel, az istenit neki, emelkedj, te dög. A gép nem emelkedik, én sem emelkedem. A következő mondatban én vagyok az a tengeralattjáró, ami képtelen a felszínre törni. A légnyomástól lassan, sercegve, nyikordulva, behorpadnak a falak, összenyomják a legénység szobáit, az órák óta

használhatatlan motorokat. A világítás még villog egy darabig, a levegő régóta elfogyott, de valami teljesen érthetetlen okból a mondatok még ott kavarnak az oxigén nélküli térben, és nem ébrednek fel. Mert ez nem egy álom. Ez egy tengeralattjáró formájú fekete doboz, amiben bennragadtam. Bennragadtak az összes mondataim, az emlékeim, az érinetések, a kapaszkodók és zuhanások, mindaz, ami voltam és vagyok.

Történik mindez a tenger fenekén, mert valahogy, még azelőtt, hogy mindent elfelejtettem volna, ide sodródtam, a tenger hullámaira, víztömege alá. A szél, egy sirály, vagy egy olajszállító hajó hozott idáig, és a felszínen háború van, dárdák süvítenek, géppisztolysorozatok kattognak, én pedig még látom alulról a tenger partján lobogó máglyát – Akhilleuszt égetik éppen.

Akhilleusz, vedd a női ruhákat, dobd el a kardokat, a pajzsokat, a pompás íjakat, dobd el és menekülj a feldésbe. Nem akarlak dicsőségben fürödve látni, és a ganajtúró, zsíros hajú akhájokat sem akarom látni. Szürcsölj ambróziát, nektárt, keverj mézet a borodba, vagy igyad tisztán, úgy is rászoktál régen. Részegedj meg, keverd össze a férfiakat, a nőket, a simogatást és a koponyákra mért ütések, de leginkább, felejts el, felejts el engem, ne gondold arra, hogy istennő az anyád és az apád, akár isten is lehetett volna, de azon a feldúlt éjszakán senki sem figyelt a részletekre.

Biztos voltam benne, hogy éppen Zeusszal hálok, de tessék, mi lett belőle, mert reggel, nem először, megint csak egy izmos, de zsíros hajú akháj. Kellett ez? Megint hagyni, hogy magához hívjon, hogy tapadjon hozzám és merüljön belém, miközben én hágom meg, mintha felerészt isten, felerészt kentaur volnék, mindez a paraszti és ambróziaillatú éjszakában.

Ezért születtem, de ne ezért pusztulj el a szemem láttára, mert látni fogom, már látom is, azóta látom, mióta a sarkadnál fogva a tűz fölé tartottalak, már akkor tudtam, hogy így lesz. És tényleg így lesz, ha nem felejtés el mindent, ezért könyörgöm, hogy idd szét az agyadat, bontsa le a bor a délceg tartást, feszes bőrt, ülj te is, mint annyian, a keresztesedésben, vagy a mucskok déloszi temploma előtt. Csorogjon a nyálad és legyél mocskosabb, mint a többiek, csak felejtsd el, legalább a tested felejtse el, hogy létezik, mert tudom, hogy te erre úgysem vagy képes, aki a testedben lakozik, erre úgysem lesz képes.

Amikor a barlang sötétjében a fáklyát tartva mutattam, hogy a halandók milyennek látnak engem, te azonnal értetted, láttam a szemed villanásán, értetted, hogy az emberek milyennek látnak téged, és őket, az embereket, képtelen vagyok leállítani. Ha nem ma, hát holnapután mégiscsak eszükbe jutsz, ha nem egy hadvezérnek, akkor egy kondásnak, ezőt rángató rabszolgának mégiscsak az eszébe jutsz. És ez éppen elég lesz, hogy a láthatatlan szálak végképp összebogozódjanak, izmokat feszítve-rángatva

indítsanak Trója felé, és csak annyit tudok majd tenni akkor, hogy ne Trójában, mégse Trójában pusztulj el, fiam.

Az Öreg órájára néz. Azt mondja Illmarinnen, a kovács, igen, ez a foglalkozása, azt mondja Illmarinnen, ne használjak bőrszíjat, inkább valami fémet, mert bezöldül, de nincs szaga, pedig a bőrnek, csak a bőrnek nincs szaga, a bőrnek csak büze van és illata, de én szeretem a büzt, a bőr büzét. A kipárolgást, azt szeretem a bőrben, hogy kiizzadod magadból az egész cirkuszt, a rettegést, amikor megint az oroszlán szájába nyúlsz, vagy a fejedet is bedugod az ismerős és kellőképpen bűdös szájába, a sárgás agyari közét, mintha az oroszlánok egész életükben dohányoznának, szívják a szivart, nyersen is rágnák a dohányleveleket, olyan a szájuk öregkorokra.

A hátsó fogaik hullanak ki először, még mordulnak, bagzanak, de már csorog a nyáluk, úgy kelnek át a porondon, mintha az egy zebra lenne. Nem látják, hogy sárgán mennek át, pirosan olykor, elüti őket valami, egy eszement elefánt vagy csak hátukra zuhan a légtornász edzés közben. Mert a légtornászok általában bemutató előtt hibáznak, megcsúszik a kezük, nem melegítenek be eléggé, csak egy edzés, két nap a bemutatóig, világszám lesz ez is, de vegyük ma lazára a figurát, és éppen itt rontják el, mert mindig akad egy új fiú vagy frissen mutatós artitalány, aki nem tudja, mi az a háló.

Halló, halló, vegye már észre valaki, hogy nagyon gyorsan zuhanok, hagyja a buzogányokat, a kardokat és azt a bűdös főkát, törődjön már valaki a kötelekkel! De a kötelekkel nem törődik senki, a légtornász rázuhan az oroszlánra, és az oroszlánnak nincs szerencséje, mert csak a légtornász gerince tör el, az oroszlán három repedt bordával ússza meg. Az a három repedt borda egy oroszlánnak sokkal kellemetlenebb; és nem tudja vodkával gyógyítani, mint az erőművész szokta, aki békés ember, de ha mégsem, egyszerre hatnak ugrik neki, amíg a hetedik le nem üti egy hamutállal vagy asztaldarabbal, és az erőművész nem iszik sört ilyenkor, csak vodkát: hetekig. Az oroszlánon nem segít senki. Suhog az ostor, bezsibbad az állkapcsa is a szám közepén, be sem tudja csukni, a közönség röhög, milyen béna ez az oroszlán, harapni, ugrani sem tud már, pedig még van szőre, sörénye, a gyerekek még nem látják benne az öregkort, csak a bénázást látják, béna, béna, béna, ezt vinnyogják a ketrece előtt, amíg valaki el nem kergeti őket.

A szájából kiáramló bűz utat talál a rácscok között, végigsüvít az oroszlánt hajdan szállító teherhajó fedélzetén és a szavannákon. Meg sem áll addig a sűrű és szúrós bokorig, ahol a gödör, az a bűzös gödör volt, ahol valamikor, tegnap vagy régen, az ő ketrecből kiáramló szájbüze is megpihenhet végre.

Illmarinnen előveszi a kalapácsot, holnapra mind a három patkónak kész kell lenni, jön a háromlábú ló, aki beszélni is tud, meg kell patkolni rendesen, mert Los Angelesben nagyon kemény az aszfalt. Egy tisztességes háromlábú ló, ha rendőrség kötelékében teljesít szolgálatot, jobb, ha vigyáz magára, szikrázzon a burkolat, amerre jár, a villamossíneken mégse csúszson el velük, mert néha a villamos sín párja között kell vágatni a több száz lóerős autók nyomában.

Illmarinnen mindent előkészít, aztán az Öreg órájára néz, még mindig nem cserélte le a szíjat, büzlik az is rettenetesen, belenéz az oroszlán szájába, beletúr a parázsba, ahogy csak egy cirkuszi cerkófmajom tud mélyen az orrába túrni.

Dél van, hétágra süt a nap, és Illmarinnen azt gondolja, minden előkészülettel ráér délután bíbelődni, elnyammogja a tegnapi hús maradékát, az Öreget nézi, aki éppen az órájára pillant, de nem kérdezi meg, mennyi az idő, mert mire az óra ismét az Öreg törzse mellé hanyatlik, ő már nem emlékszik semmire.

Másnap a három patkó ott pihen a tornácon. Illmarinnen alszik, ébredésére várva a háromlábú ló előadást tart növénytanból, aztán a kentaurók származási helyéről kezd beszélni, egy úszó szigetről, ahol nem esik eső, csak borpárlatok rezegnek hajnaltájt a pálmafák levelén, és a hajósok nem mernek kikötni, annyira vészjósló a kentaurók nyerítése. Ott, a származási helyükön, az úszó szigeten még ugyanolyan pompásan nyerítenek, mint bármely

telivér, nincs tekintetükben komorság, csak lázadó jókedv, ami végül hajókra, tutajokra kergeti őket, akadnak, akik úszva érnek szárazföldre, de ha egyszer partot érnek, és mi így ismerjük őket, nem nyerítenek soha többé.

A háromlábú ló az Öreg órájára néz, látja, fél tizenkettő, belerúg a tornác szürke gerendájába, amiből az ébredező Illmarinnen is megérti: itt a patkolás ideje.

A háromlábú ló vígan szökdécselve távozik, még másfél óra a következő műszakig, elég idő, hogy átússza a Csendes-óceánt, és valahogy a déli forgalmon is átverekedje magát.

Illmarinnen szeret lustálkodni, megkéri a Sárkányt, hogy húszpercenként fújjon rá a parázsra, amit a Sárkány szívesen el is vállal, néha az Öregre pillant, aki nagyjából húsz másodpercenként nézi meg, mennyi a pontos idő, csuklóján a szíj büzlik kegyetlenül, amit a Sárkány messziről is érez, pedig ott lebeg húsz méterre az Öreg feje fölött, néha megmoccantja szárnyait, hogy tartsa a távolságot.

Az Öreg formában van ma délután, előveszi az írógépet, beül a Lugas alá, a tábori asztal eresztékei alig bírják a gyors ütemű pötyögést, csapkodást, a zaj átjut még a Kerítésen túlra is, csak azt nem hallani, ahogy a homlokán összegyűlő izzadságcseppek olykor a billentyűzet betűi közé hullanak.

Megint esni fog, gondolja az Öreg. Nem is tudom, mikor esett utoljára, nem is tudom, mit jelent az eső, a cseppek összességét, vagy a cseppek ritmusát, ahogy egyik a másikat követi. Talán a sűrűség számít, mennyi víz gyűl össze egy nap alatt a dézsában, hány napig lehet mosakodni azzal. Már nagyon régóta nem esett, és a turisták, ha erre járnak, márpedig erre járnak, így is nézik, mert a kerítéssel övezett rész igazi világszám, kész cirkusz, de a turisták láttak cirkuszt, ilyet még soha, nézik az Öreget szájtátva, hogy lehet nyitott szemmel aludni.

Nézik a sárga agyaráit, hogy a hátsó fogai rég kihulltak már, ám ha kivárják, márpedig kivárják, mert ilyenek a gyorsan kattintgató turisták, akkor megint a gép elé ül, és csapkodja a billentyűket, néha elfelejt új lapot fűzni az írógépbe, ilyenkor a mondatok megemelkednek, hogy aztán csak ússzanak az Ösvény porában, vagy fennakadjanak a Kerítésen túli nyárfák valamelyikén.

Szereti a nyárfákat és a turistákat, néha szereti, amikor látja őket, amikor nem felejt el felrakni a szemüvegét, mert csakis olyankor látja őket. Szereti a nyárfák és turisták hullámozását, távol tartja magát a tömegetől, már nem is igazán tudna elcsoszogni addig, ahol a tömegek, a hullámozó turisták kezdődnek, de örömmel figyelmez rájuk, az izgatottságukra, értelmetlen és töredezett mozdulataikra, ahogy leszállnak vagy leugranak a buszról és közben vigyorognak derűsen és kegyetlenül. Teljesen mindegy, hogy terepjárókkal

vagy buszokkal jutnak el idáig, ha ideérnek, ugyanazokat a mozdulatokat ismétlik, amiket már az előzőeknél látott.

Az Idegenvezető tudja: az Öreg délután szokott felélni. Ha reggel nem is jön össze mindig, délutánra, ha jó idő van, és a széljárás is kedvező, sikeresen elvitorláz az emlékezés pereméig. Motyogása ilyenkor érthető szavak sorává, néha mondatokká áll össze. Az Idegenvezető csendet parancsol, a turisták pedig néha húsz percig is kibírják, hogy némán hallgassák a felbugyorgó szavakat, vagy csak azt, ahogy a mondatok lassan felszívódnak a beszéd hajdani medrében.

A Sárkány ettől összerezdül a magasban, mint ha egy régi varázsszemes rádióból szólna a zene, a sárkányhang a pikkelyek ritmikus összerezzentésével együtt már olyan, mint az erjedő must szagától megrészegült vidéki zenekar, a szöveg pedig a Sárkány fiatalkorát idézi:

*Granz , granz, wikmarill, towge,
Granz, granz, wikmarill, emwe,
Teworge.*

A refrén pedig annyira iszonytató és zokognivaló, hogy a távoli szigetek varázslói a Sárkánnyal együtt üvöltik teli torokból:

Ewger, ewger, nuszunne ewger!

Ami az Öreg szerint, aki a zene ritmusára bólogat a Lugas alatt, csak annyit jelent, hogy a Holdon is túl hercegnők élnek, akik ránk várnak, csak éppen azt nem tudják ők sem: hogy hol a Hold, hogy hol a Hold.

Amikor a Sárkány lenyugszik, és a turisták is elszédnek, kínozott memóriakártyával, de annál lelkesebben, az Öreg szétnéz a nyári délutánban, és ugyanazt látja, mint a hercegnők, hogy nincs a Hold sehol.

Elfordulok az istenektől, mégis szembejönnek velem. Ezt gondolja az Öreg. Lehajolok az út porába, bekenem magam sárral, vérrel. Kutyákra várok, tépjenek szét, kutyákra várok, daloljanak. Mert én vagyok a Kutyaisten, az istenek ezen röhögnek. Mert volt egyszer egy majomember, aki a tüzet megtalálta, aki a tűzre rázuhant, aki a tűzben széné égett, annak vörös-szürke füstjéből, onnan jött ki a Kutyaisten, nohát, szerintük az lennék én.

A Lányom, ha meglátogat, arra kér, beszéljek rólok, beszéljek neki most még egyszer a régi, földi istenekről. Mert régen nem akadt oly isten, aki ne földlakó lett volna. Szerették, ha zsíros, agyagos a föld, ami a vizet jól megtartja, legyen, amiben hempergni, ahogy vaddisznóknak szokása; rőfögni hozzá, felnevetni, kikacagni az úrbe omló komolykodó és rühes bandát, akik akkor még fán aludtak, és néha lezuhantak onnan. De én már nem emlékszem erre, ugyan miért is emlékeznék.

Hephaisztosz, na az vagány volt, a sánta féreg megkötözte a bombázó csajt meg a kölyköt, a háborúra éhes barmot. Akkor a háború csak szó volt, Árész kiköpte, köpte, nyelte, éveken át nyammogott rajta, ha volt idő, és nem a nője sikos ölébe merült éppen. Hephaisztosz nézte sokáig, hogy nyög, nyel, üzekedik Árész, súlyos, nehéz kancsót kovácsolt, tudjanak nőies fiúk is Zeusz mellett megizmosodni, vagy hagyta Árész üzekedni, folyópartra rákászni indult, mert fegyverműves, jó stratégá csakis a rákóktól tanulja, milyen a tényleg erős páncél, milyen a fénylőn gyilkos fegyver, mikor is kell visszavonulni.

Az Öreg maga elé nézett, hosszú percekig meg sem szólalt, a Lánya gyors egymásutánban Illmarinnen ölébe huppant. Mert az idő gyors, lassan múlik, és Illmarinnen nem ernyed el, Lánya visszatért az Öreghez, hogy hallgassa a folytatást.

Először fénykardot kovácsolt Hephaisztosz, a sánta isten, hajlította, és szivárvány lett, szorította: lecsapó villám, esőcseppek között suhant át, vasát a zivatar se fogta, a harmat sosem települt rá.

Megint ugat a Kutyaisten, morogtak túl a Kerítésen. Az Öreg nem mondta tovább. Óraszíja erősen büzlött, Lánya inkább magára hagyta, négy széllel bélelt turistával elindult ebédelni ő is.

Faljunk valamit, szólott az Öreg az oroszlánhoz. Az oroszlán tátotta száját, ő pedig szépen beleugrott és köhögött a gyomorbüztől, míg az oroszlán

emésztette, rá egy hétre, pont úgy, mint régen: kikecmergett a magas fűből, elbaktatott az első tócsa igazságát mondó vizéig.

Szevasz, szevasz, te Kutyaisten, én vagyok az igazi tócsa, szárazságból és zord esőből lettem, és rád várok azóta. Ha nem lett volna Kutyaisten, tán meg is retten az Öreg, de válaszolt fennhangon, szépen, földből tört elő motyogása.

Jól van, jól van, látom, látom, én vagyok én, ne emlékeztess, inkább a szép nevemet mondd meg, inkább a jó nevemet mondd meg. Mire a tócsa hallgatott, idő múltán ezt énekelte:

*Fa az erdőn, ha hajladozna,
Ágai közt te hajladozz ma,
Tűz a vízen, ha futna messze,
Megint csak te juss az eszembe.*

Tetszett a tócsának az Öreg, tetszett a tócsa az Öregnek. Le is vetkőzött meztelenre, fürdött a tócsában kevélyen, de csak addig, míg fél szemével az Ápoló Nőt meg nem látta. Hosszú ostort kapott elő és ütötte, verte a porzó földet. Megmondtam, Föld, ne henteregjél, habzó ürben ne mind forogjál, egy napon te is szétesel, egy szép napon elolvadsz úgyis. A Nap téged is felzabál majd, nem emlékszel rá, ki voltál, sötéten fénylő napüregben, akár egy süllyedő dobozban, felejtett emlék leszel úgyis.

Illmarinnen másnapos fejjel lépett ki a tornácra, és sokáig, reggeltől délutánig meg se moccant. Az Öreget nézte, ahogy néha-néha még összerándul a porban. A Lugastól indulhatott el valamerre, lát szott, hogy egy darabig az írógépet is maga után húzta. Megéhezett, de enni nem akar, megint kígyónak képzelet magát, féregnek, gilisztának, befúrja magát az emlékei közé, az elfelejtett emlékei közé. Amikor felébred, érthetetlen szavakat mormol. Ezt csinálja. Tetszik neki, hogy senki és semmi, mozgó föld a felszín felett, limuzinból kihajított fekete aktatáska.

Szeretsz te még engem? Kérdezte Ereskigál. Az Öreg meg se szólalt.

Az agy mégis mohón kutatott Ereskigál után.

Először egy másik névre lelt rá. Körülzizegte minden szótag. Ez a régi nevem – mondta az Öreg.

Azért emlékszem erre a névre, mert soha többé nem lesz az én nevem, mert soha többé nem történhet még egyszer és pont ugyanúgy, ami akkor történt velem, és miattam Ereskigállal is, és az egész Nagy Földdel, ami akkor körbevett minket. Amikor még néven neveztek, az égboltot is föld és homok és szikla borította, félreértés ne essék, nem barlangról beszélek, hogy barlangban éltünk volna, mint az ősember. Egyáltalán nem, csak arra akarok rávilágítani, ahogy lámpással vagy fénykardokkal szokás, hogy egészen jól éltünk mi akkor, a Kő égboltja alatt.

Fogalmunk sem volt a Kőkorszakról, bármiféle korszakról. Az emberek tudták még, az idő nem szakaszolható, nem köthetjük magunkhoz, mint egy karperecet, mint egy sziklát, mint bármiféle mozdítható vagy mozdíthatatlan élőlényt, mert nagyon is jól tudtuk, hogy az idő a tengerhez hasonlatos, és mi vagyunk benne a halak, vagy a sziklák, vagy egyszerű moszatok, attól függően, hogy éppen minek és miként érezzük magunkat. Csak a sodrás érdekelt bennünket, a csatlakozás lehetősége, hogy vannak olyan pillanatok, amikor az idő önmagába enged, és akkor kényelmesen elnyújtózhatunk, mint egy sziklapadon vagy egy homokzátony tetején és a hullámok csak ritkán, és akkor is visszafogottan, alig érzékelhetően csapnak majd át a testünk fölött.

Szerettük ezt a gondoskodó hullámzást, mondom, mindezt a Kő szürke és szilárd égboltja alatt, és a Kő alatt hullámoztak a tengerek, az egész világ-óceán és a lassan emelkedő hegygerincek sem tudták a Kőboltozat felső határát megközelíteni. Ahogy az emberek, úgy a hegyek sem vágytak magasabbra, senki sem kívánt nagyobb vagy alacsonyabb lenni, csak engedte, hogy a mozgás a neki tetsző irányba vigye el a testeket, a mondatokat, vagy bármit, amit szilárd vagy cseppfolyós állapotban megpillanthat akárki.

Megálltam a folyó partján, és a víz elsodorta magát utamból, nem vonult vissza, nem fogta menekülőre, nem akart engedni vagy kedveskedni, egyszerűen

csak megérezte a bennem lakozó sodrás irányát, és valami talán addig ismeretlen útra tért, eső lett belőle, korallzátony, valahol máshol. A hiányzó víztömeg nyomát még hetekkel később is látni lehetett a folyó áramló hullámaiban, mintha a folyóban két test élne egyszerre, vagy inkább olyan kígyóhoz vált hasonlatossá a folyó, ami levedli, de mégis, áttetszően és kitapinthatatlanul magával hordja a régi, elfelejtett bőrt.

A folyók már akkor sem emlékeztek egyetlen kavicsra, egyetlen száraz falevélre sem, ami a felszínükre hullt, csakis az emberekkel és a kövekkel tetek kivételt. Tapogatták az embert és beszélgettek a kövekkel. Láttam olyat, hogy az egyik nagy folyam, mint egy óriásira nőtt tengeri csikó, saját folyását megállítva emelkedik fel, csak azért, hogy a hegyoromról éppen leválni készülő, szürkésfehér szikladarabbal társalogjon a kövek és a folyók népének testvéri voltáról, egymást kiegészítő visszafogott kegyetlenségéről. Utólag értem, kegyetlenség lakozott abban a szóban, ami gyakorta harsogott, döndült a beszélgetésükben, de akkor még mindenki ölelésnek, felvitelnek, egymásba párologásnak értette és hitte.

Manapság azt mondják a köre vagy a hóra, hogy szilárd állapotú, de akkoriban még semmi sem volt, egyedül a fény, a fény volt az egyetlen szilárd, ma azt mondanánk: támpont, ami az érintések és távolodások, ma azt mondanánk a beszéd irányát és határfokát meghatározta. A fény, ami nem a Kő égboltja

felől érkezett a Föld felszínére, hiszen a Kő égboltján nem hatolt át kinti fény, csakis a benti, a bentről sugárzó fény volt az, ami, ma úgy mondanánk, utat mutatott a sötétségben, de hol voltak még akkor az utak és a sötétségek. Megálltál egy bokor aljában és figyelted a levelek hegyén összesűrűsödő fények gombjait. Mert éppen a fák és bokrok levelein játszott legszívesebben és önmagával is a fény, egészen pontosan, ahogy előbb is mondtam: a fények.

Mert egyfajta volt az ember, a folyó vagy a bogarak nemzetsége, de a fény – ez az ezeryni módon és változatban mozduló százkarú állat – túltett mindenkin a változatlan átváltozásban. Mintha egy porszemet ezer darabban és még mindig láthatóan lehetne felmutatni, olyan volt a fény, amikor befelé tartó játszadozása mélyén kipattanón köszöntött ránk, akik néztük őt, és benne voltunk mégis.

Amikor Ereskigál először érintett meg, hosszú moccanásokon át mozdulni sem bírtam, mert egyetlen moccanás is évszázadokig tartott, ma azt mondanám. De a Régi Név, a hirtelen az Öreg felszínére úszó Régi Név azt mondja, hagyjam az egészet, ne próbáljam a Kő égboltja alatti világot mostani mértékegységekkel mérni és magyarázni. Mindezt olyan erővel mondja, hogy elsodor magával és maga elől mindent, az Öreg emlékezéshiányát is elsodorja. Az Öreg pedig úszik, emelkedve úszik a Régi Név nyomában, aki mindegyre süllyed, sodródik beljebb, csak azért, hogy az Öreg legalább a felszínen megértse őt.

Én, a Régi, most azt mondom, azt mondanám el, hogy amíg moccanni sem bírtam Ereskigál első érintésétől, ömlött felőlem a fény és záporozott is rám. Néha egyetlen cseppjében ültem, mert örömeben a fény, ha már nagyon nem bír magával: cseppfolyóssá válik, csak hogy a benne levő hullámzás szétszórató erejét még jobban megértsük. Ereskigál pedig, nem mondhatom ezt másként: mosolygott. Az összes létező lény közül őt láttam először mosolyogni, talán még ő sem tudta, hogy kitalált valamit.

Ahogy a belőlem felzubogó, rám fagyó és körülöttem hullámzó fényt figyelte, egyszer csak mosolyogni kezdett, volt egy pont, amikor a mosoly tényét már nem lehetett figyelmen kívül hagyni. Annyira elütött korábbi környezetétől, hogy a mosoly és a világ közötti távolság sokkal nagyobb volt, mint a kövek és folyók népe közötti, a világ pedig ettől – az Első, vagy ahogy még szólítottak, a Szikár biztosan tudta –, a világ ettől végképp megváltozásnak indult. Nem változott meg rögtön, nem módosult benne valami azonnal, de a történés, a történés lassan múlóvá levő kezdetével együtt mindenki számára érezhetővé lett. Ha a Régi lépte a folyót sodorta félre, Ereskigál mosolya a világot választotta el önmagától. És az Öreg, az emlékezés teljes hiányának mélyén is tudta, van valaki, akinek van egy régi neve, és az a valaki akkor is emlékezik valaki másra, amikor már az emlékezés lehetősége sem dereng fel benne. Tudta ezt az Öreg, és a Régi is tudta, amikor újra alámerült.

Barbaros, a széles homlokú, kiszállt a limuzinból, a hátsó ülésre dobta halszálkás, személyre szabott zakóját és átlépett az átugorhatatlan Kerítésen. A Lugas mellőli citromfáról letépett egy citromot, a zoknijában tartott pengével kettévágta, és a tornáccon talált kancsóba csavarta a sárgadinnye méretű gyümölcs minden cseppjét, aztán a kúthoz lépett, és teletöltötte a kancsót. Összekeverte, talán egy ággal, az eszméletlenül fekvő Öreg ezt nem érezte egészen tisztán, aztán leült az Öreg mellé, hátára fordította a kiaszott földigilisztát és cseppenként töltötte bele a cukor és mentalevél nélküli limonádét, mert ezeket az összetevőket nem lelte a közelben, vagy nem is volt kedve utánakeresni.

Az Öreg, néhány óra múlva, amikor a kancsó már teljesen kiürült, magához tért.

Neked még van neved, de ne áruld el, a következő mondatnál úgyis elfelejtem, mert elfelejtettem minden család- és keresztnévet, ami csak létezik a bolygón, de az állatok nevére tökéletesen emlékszem, és emlékszel arra, akinek még emlékszel a nevére.

Nem emlékszem a nevedre, de emlékszem a nevedre, mert óvodáskorodban te voltál a Csirke. Egészen pontosan emlékszem, hogy nagy méretű, hordozható rádióba, magnóba pakolható R20-as elemekből készítettünk robbanószerkezetet, és a kiröppe-nő R20-as elemekkel három csirkét is megöltünk,

véletlenül persze. Nagyanyád menyétre fogta, szemétre dobta mindet, pedig te voltál az ötletgazda, én csak a segédtsízt ebben a háborús akcióban.

Aztán te lettél a Lőtt Lábú Madár, amit igazán nem értek, mert csak a nyelvedet haraptad le, amikor leugrottál az iskolakerítésről, és lógott ki a szádból a néhány átharaphatatlan húsdarabkán lógó nyelv. Ömlött a szádból a vér, és valaki rányomta a szádra a fehér trikóját, kiguvadt szemmel vittek be a sürgősségre, és mire visszajöttél két hét múlva, és alig selypítve, ki tudja, hány öltéssel a szádban, akkor már te voltál a Bivaly, aki mindenkinek nekiment.

Komor és sovány Bivaly, éhes Bivaly, zsíroskenyérsgazú Bivaly, aki mindenkinek nekiment, ha valami nem tetszett neki, és nem érdekelt, hogy akinek nekiment, az gyengébb vagy erősebb-e. Szét is verték a felsősök a pofádat nemegyszer. Amikor a karodat is eltörték, két hétre a törés után, hármat is elpáholtál a gipszbe rakott kezeddél.

Amikor börtönbe kerültél, és lenyomtál másfél évet, már Vízilónak nevezett mindenki, mert ha felhúzott valaki, vizes lett a szemed. Nem, nem könnyes, egyszerűen csak odagyűlt a szemed alá, a táskák ráncaiba és azok köré a víz, amit nem lehetett izzadságnak sem nevezni. Olyankor még az volt a legjobb, ha valaki gyorsan leütött. Akkor már a Bivalynál is rosszabb voltál, és a szemed előtt párálló víztől egyszerűen nem ismerted föl, ki a barát, ki az

ellenség, egyszer egy egész házibulit tönkrevértél, mi pedig részegen és kínban nevetve ordítottuk, hogy hagyj már abba.

Nem tudtad abbahagyni, csak véletlenül kiontottál a teraszajtón és leestél az első emeletről, de mi akkor sem haragudtunk rád, pedig már mindenki Nyúlnak hívott. Rosszul forrtak össze a lábaid, profilból úgy néztél ki, mint egy szaladó nyúl, akinek éppen magasba lendülnek a mellső lábai, a hát-sók pedig hajlanak egyenesednek ugrás közben, na, pont úgy hajoltak be végleg a lábaid, mint egy ugrásra készülő nyúlnak, és a pofád is egyre szürkébb lett. Tisztára mezei nyúlnak néztél ki, pedig ott laktál a Város központjában, és a... szóval az éjszakai pillangóidat futtattad, látod, már a foglalkozások neveit is kezdem elfelejteni.

Lenyugodtál, és te lettél az Ökör. Ültél a bamba pofáddal a teraszon, ittad a sörödet és hazahesegtetted, tényleg szépen és halkán, a gyerekeidet és az asszonyt is éjfél körül, mert ülni kell még egy kicsit az itatónál, azt mondtad mindig, az itatónál, te marha. Összeszedtél egy másik némbert, és az addig nyomta az agyad, amíg hullára nem kerested magadat, akkor hoztad rendbe a lábaidat és haját operáltattál a tar fejedre, most meg idejöttél a limuzinnal, te Fácánbivaly, te Balfácánbivaly, csak azért, hogy megmentsd az életemet, ha ezt egyáltalán még életnek lehet nevezni.

Bele sem gondolsz, hogy néhány perccel vagy órával ezelőtt mennyire jó volt nekem kiaszott gilisztának lenni, aki tényleg nem emlékszik semmire, még arra sem, hogy nem emlékszik semmire, pedig azt, hogy semmire sem emlékszem, még a legrosszabb pillanataimban is fel tudom idézni. Erre te a számba csorgatod szép lassan a félig kész limonádét, hogy éledjek fel, kezdjek emlékezni, ha nevek-re nem is, de valami történetfoszlányokra, miattad, mert nagy valószínűséggel megmentetted az életemet, és Illmarinnen majd jókat röhög rajtam, igen, ne csodálkozz, az istenek és a hősök nevei közül egyiket sem felejtettem el, és megismerem őket kilométerekről. Csak az a gond, hogy téged, mert eszméletlen voltam, nem ismertelek fel azonnal, mert ha igen, akkor azonnal elharapom a nyelvem, vagy legalábbis megpróbállok úgy ugrani, mint régen tetted, és most nem mondanám el mindezt neked, és nem lilulna el a fejed a szavaimtól, nem is tűnél el, ahogy most eltűntél, pedig tudom, hogy nem tűntél el. Nem, nem tűntél el, csak visszatértél, vissza a régi helyedre.

Az alvó Öreget figyelte a ház tornácáról Illmarinnen.

2.

Itt maradtam. Motyogta magáról. Ilyeneket beszélek, amikor egyáltalán tudok mondani bármit is. Itt maradt, így sokkal helyesebb, valaki itt maradt, és őt nevezzük Öregnek, mert azt sem tudom, hány éves vagyok. Nem elég, hogy az évszakok amúgy is összefolynak, nem igazán lehet tudni, tél van-e vagy nyár, nem mondható bizonyossággal az sem, milyen évben járok, milyen évben járunk, én és az Öreg. Én, aki az Öreget látom, és én aki az Öreg vagyok. Volt idő foglalkozni ezzel, látni, hogy én, én vagyok, arra is, hogy az idő elszivárog az Öregből, eltűnnek az utolsó kapaszkodók is, miközben valahol a ködben, a hullámozásban az Öreg mégiscsak ott van. Felébred, látja, már régóta nincs reggel, felébred, látja, délután van, megint elmaradt a reggeli, az ebéd is, egyáltalán mi az, hogy ebéd, valami étkezési forma, késsel, kanállal, villával, amikor még voltak evőeszközök, és az Öreg tudta is használni őket.

Ha úgyszólam a nap, megéhezem, ha nem süt, nem éhezem meg, ha esik, én is együtt zuhanhatok, számtalan önálló esőcseppben érhetek földet, pattoghatok a kövezeten, mint gyerekkori labdák, vagy beragadhatok

a sárba, amit én és a rokonaim, az egyetlen esőcsepp és az összes többi idézett elő. Nézem a rokonokat, ahogy ők is részt vesznek ebben a sárdagasztásban, amit mi együtt hoztunk össze, mert régen, néhány perccel ezelőtt még nem volt sár, még csak magányos, aztán csapatos porfürdő volt. De mi, az esőcseppek nem bírtunk magunkkal, és csak hulltunk, zuhanunk, fentről le, fentről le, a zuhanás és a megérkezés párosan magányos örömeivel.

Nem bírtuk abbahagyni, ebből lett az eső, hogy sehogy sem bírtuk abbahagyni, mert nekifutottunk, zuhanni kezdtünk, nem volt jó nekünk ott fenn a felhőben, a magasban. Alá akartunk szállni, megtapasztalni a földet, amit ezer éve, néhány perce figyeltünk izgatottan és reménytelenül, hogy aztán a tapasztaláson túl, a zuhanás és a megérkezés tapasztalatán túl már ne legyünk eső, se esőcsepp, csak földdel összekevert szinte még cseppfolyós valami.

Lásd, látjátok, Valami egészen Mássá alakul, és mielőtt teljesen elfelejtené régi esőcsepp-önmagát, már csak annyit tud, hogy sár, sártenger, jó esetben egy ideig még földet átnedvesítő lény, önálló gondolat a pocsolya peremén, vagy rosszabb esetben rezzenés a régóta felgyűlt víz felületén.

Nem szeretett folyókra, tengerekre gondolni, vagy óceánokra, mert ezekben nem a hullámozást, a sodrást, a lendületet látta, vagy azt, hogy a Hold a távoli világúrból víztömegeket próbál saját száraz elméjéhez vonzani – csak azt látta a vízfelületekben:

a tócsa, a folyó, a tenger nem más, mint óriási temető, amelyben a korábban aláhullt és elfeledett, hajdani, külön életet élő, külön zuhanó esőcseppek egyetlen tömeggé, masszává sűrűsödnek.

Egyik hull a másakra hull, és vannak e totális esőcsepp-apokalipszis kellős közepén, akik élvezettel merülnek el az óriási temetőben, nyugodt tavakban, hullámozó tengerekben. Szelik a vizet, elfeledett esőcsepphullák között csapkodnak, még a hullák ízét is élvezik, nézd, hogy kicsapott a bőrömről a só, ezt mondják, és élvezik, ahogy a bőrük felületét felszárítja a Nap, a másik kegyetlen kínozószer, ami az esőcsepptemetőknél is durvább.

Ha egy ideig még sikerül megőrizned önmagadat – falevél peremén vagy egy ablakpárkányon –, jön a Nap, és nem egyetlen mozdulattal töröl el mindent abból, ami és aki voltál, de másodpercek, néha percek alatt. Ha e percek alatt arra gondolsz, mi is voltál te korábban, az elindulásban vagy a zuhanásban, már nem tudod végiggondolni. A gondolatok peremét iszonytató gyorsasággal égeti a fenti sugárzás, és nincs semmiféle belső erő, ami az elpárolgást, ami a felszáradást megakadályozhatná.

Ilyenkor csak arra volna még esély, hogy végiggondolhatnád, tulajdonképpen jól van ez így, nincs is szükség emlékekre, zuhanásra, felszáradásra. Elég lenne a belenyugvás, csak zuhanás és felszáradás van, gondolatok és kínok és emlékek nélkül. Mégis akadnak olyan esőcseppek, akik azt hiszik, zuhanás

közben, annyi idő alatt, amennyi a hit vagy a gondolat létrejöttéhez mégiscsak elég, hogy valamiféle célja van mindezeknek a zuhanás közbeni gondolatoknak, vagy a próbálkozásnak, hogy bármi hitet, gondolatot megerősítsünk, lehetőleg még a becsapódás és a beolvadás vagy végső felszáradás előtt.

Ezek az esőcseppek mind ott pattognak körülöttem és bennem, pedig ez nem is eső, ami éppen zajlik, ez már égszakadás, amelyben a zuhanás előtt álló esőcseppek is megfeledkeznek önmagukról; vagy még inkább szárazság, ősi kiszáradás, amilyenre csakis a Hold tud emlékezni, a Hold, amelynek felszínén már az esőcseppek gyors zuhanására, tehát a felejtésre sincs esély.

Mégis, éppen a Hold az, aki a felejtés emlékét is régóta feledve, valami teljesen ismeretlen okból húzza-vonzza magához a hatalmas víztömegeket. Ha már a sajátját nem birtokolhatja, megpróbálja mások emlékeit, párálló, zúgó, száradó temetőit saját uralma alá hajtani, és könnyen megtörténhet, hogy a feladás előtti pillanatban, mielőtt rájönne, hogy a tengerek és az óceánok vizét mégsem tudja lehántani, magához édesgetni, szakítani, a feladás előtti pillanatban talán a Hold is nevet talál önmagának. Ilyenkor, mint idült alkoholista homlokára, a Hold arcára is lehull egy láthatatlan, mások által egyáltalán nem tapasztalható, mégis pompázatosan érzéki és kegyetlen esőcsepp, ha van még Hold, és van még arca egyáltalán.

Az Öreg megropogtatta csontjait és felállt, álló helyzetbe ereszkedett. Neki, vagy csak a testnek, ami valamikor hozzá, az Öreghez tartozott, ennek a testnek a felemelkedés is inkább ereszkedés – az Öreg és a teste álló helyzetbe ereszkedett, és elindult, ha elindult egyáltalán. Elég volt néhány lépés, látni kezdte önmagát, mint valaki mást, aki előtte lépked, még mindig egyenes gerinccel és a vállak, az izmos karok emlékével a hátgerinc körül, a vállak fölött még mindig azzal a kopasz golyóbissal, amit egy ideje nem tud teljesen simára borotválni a tornácra helyezett tükkördarab előtt. Ezért, a teljesen tar koponya elérése okán, kénytelen az Ápoló Nő segítségét kérni, vagy Illmarinnenhez fordulni, akinek mindehhez semmi köze és kedve sincsen.

Az Öreg a gerincével, vállával, vállai feletti golyóbissal feleereszkedik, két lábra áll és elindul, két-három lépés távolságból saját hátát, előre, látszólag előre haladó testét figyeli, a test körül hullámozó gondolatokat az esőről, az esőcseppekről. Mindeközben hétágra süt a nap, hetek, hónapok óta tartó aszály van, és ilyenkor, a tűző napon, néha szalma-
kalapban, botjára vagy csontmarkolatú esernyőjére támaszkodva, mert valami fellázad benne az aszály és a szárazság ellen, az Öreg elindul a folyó felé, a folyón át a fák közé, ahol egy tisztásra talál.

Tisztásra, ahol minden arravaló kiránduló vagy kóbor lélek azonnal földre heveredne. Ki tudja, háztizsákból, iszákból, turistakosárból kihámozná az

elemózsiát, a kenyeret és szalonnát, paprikát vagdalna a kenyérhez, a zsírban tárolt, befőttesüvegbe szuszakolt csirkehúst is előszedné, még a pálinkát is, miközben saját gondolatait vagy a családot, haveri csapatot várja be, vagy csak egy mozdulatot, ami a teljes, tisztás szélén időző nyugalmat lehetővé teszi.

De az Öreg nem áll meg. Tudja, inkább sejtí, nincs esélye a megtorpanásra. Ha megáll és tényleg kenyeret, szalonnát, kulacsot szed elő, akkor kénytelen lesz észrevenni, éppen a nyugodalmas falatozás előtti pillanatok valamelyikében, hogy a tisztás túlsó peremén, egy hatalmas lombhullató törzséhez valaki pajzsot támasztott, egy jókora karddal egyetemben, és a hatalmas östörzs ágaira még a páncélját is felaggatta.

Neki nincs megállás. Ha mégis, akkor a fatörzs mellett elfutó patakot, vagy csak alig csordogáló csermelyt is kénytelen észrevenni; és a csermelyről, a patakról neki ismét az emlékezés jut eszébe, vagy csak megmozdul valami a belső tartományban, amit a még mindig egyenes gerinc a vállmaradékok és a golyóbis közötti térben őriz. Ha ez a moccanás ott bent megtörténik, megtörténülhet, ismét csak tudni fogja, ismét csak tudni fogom, hogy végérvényesen itt maradtam, az Öreg vagyok, aki elindult, homlokán az esőcseppel, egy holdas éjjelen, a folyón át a fák közé.

Pedig nem esett hónapok óta, és a Lugastól a Kerítésig vezető Ösvény közepén minden mozdulat-

lan, a Nap is odacövekelte magát az Öreg tar koponyája fölé, nem is akar elmozdulni onnan, az Öreg pedig, ha akarna is moccanni, képtelen rá.

A Sárkány élvezettel szemléli az öreg emberi test körül kavargó emlékhordát. Elégedetten nyújtózkodik, nagyjából húsz méterrel a feje fölött. Ma nem jönnek turisták, vasárnap van, harangok zúgnak, konganak a falvak tornyaiban.

Tetszik neki, hogy az Öreg végre a páncélt, a kardot is felszínre hozta. Ilyenkor csatázni kell, rászabadulni az ellenségre, barlang bejáratát, folyó mélyére rejtett kincset őrizni, királylányokat rabolni, kihúzni a sárkányhús mélyébe hatoló dárdákat. Az emberek már csak ilyenek, sohasem támadnak egyedül, egyszerre több dárda is érkezik, amikor a Thészeusz-törzs vagy a Siegfried-törzs sárkányra támad. Mire oda jutnak az időben, hogy a Sárkány az Öreg feje fölött lebegjen, az emberek már elfelejtik, hogy egész horda, teljes sereg támadt a kopár síkon gyanútlanul sütkérező, barlang mélyében hortyogó sárkányra. A sereg ott forgolódik, csapkod a számukra fel sem fogható sárkánytest tömbjei körül. Néha egész városokat, hegycsúcsokat látnak sárkánynak, egész városokat, hegycsúcsokat próbálnak lerombolni, porig alázni, mert az emberek ezt szeretik: elkapni, nyakon csípni egy erdő szélén kódorgó ágrólszakadtat, és azt, na azt aztán felnégyelni, szétnyilazni, darabokra szaggatni,

rátaposni a szétszakadó izmokra, törött bordákra, behorpadó koponyákra.

Ezt szeretik, és akad sárkány, aki megunja, hogy az emberek városokat égetnek, ágrólszakadtakat nyúznak, és teljes valójában jelenik meg előttük, mint hosszan elnyúló hegygerinc, vagy völgy mélyén szinte alvón kanyargó folyó. Az embersereg, nevezzük Thészeusznak vagy Siegfriednek, ilyenkor megretten és visszavonul egy időre. Történeteket találnak ki, miért kell támadni a sárkányt. Az unatkozó sárkányok a történetek miatt jelennek meg előttük, lássuk, a korábbiakhoz képest, mit tudnak kitalálni. Megint az elrabolt királylányok okán támadnak, vagy sikeresen beleszőnek a meséikbe legalább egy sárkány mérgezte kutat, sárkány elterelte tejfolyót, vagy bármit, ami mégiscsak több egy szürkésfehéren hullámozó hegygerincnél, völgy mélyén kanyargó folyónál, izgalmasabb megalázásra szánt, hímtagja vesztett férfiaknál, falakhoz csapkodott csecsemőknél. Erre kíváncsi egy sárkány, ha ezer, néhány ezer évnek teltével kíváncsisággal ébred.

Az emberek csak ismétlik egymást, mert a megalázás, a porba tiprás, az ölés gyors egymásutánja mindegyre ezt tartja fenn bennük. Nem elég egyszer, alaposan, nekik az kell: újra és újra. A sárkány, mert ismétелhetetlen, lehajtja pikkelyes fejét. Az ember retteg önmagától, ezért is látja hétfejűnek, kilencfejűnek, óriás karmú, gyilkos agyará tűzfellegnek a csak egy testben egy fejjel élő. Kilép barlang sötét

falából, hegy gerincéről aláhuppan, a szántások friss göröngyén ér földet a bársony zöld sárkánytalp, és háború kezdődik nyomban.

Kihúzzák a kardot a kőből, felöltik a súlyos fém-páncélt, lovakra szállva sorakoznak. Rátámadnak reggel és este. Amikor a csatát elunja, megint csak eltűnik a sárkány. Siegfriedet majd szépen leszűrik, Thészeusz labirintusba téved. Elveszett, kiháló törzsek, csak a nevük jut tovább néha.

Ezért lebeg a nyűtt test felett, mert az Öreg, az emlékvesztő vén időt hoz felszínre mégis. Száz emléket is elhadar, fél óra sem nagyon kell hozzá. A sárkány, mert gyors minden sárkány, jó ritmusban tudja követni.

Ülnek a padon. Gondolja az Öreg.

Az öregek csak ülnek a padon. Ülnek a város szélén, a falu főutcáján, ülnek a padon, mintha várnának valamire, közben egy pillanatra sem jut eszükbe, ha egyáltalán eszükbe jut bármi, hogy mit is gondol róluk, mit érez alattuk a pad, szürke szálkái miért nem szűrik át a nadrágot, a harisnyát. Miért viselkedik így a pad, miért feszül a földnek négy lábával, miközben nyugodtan lebeghetne a tengerek felett, mint a padok őse, amelynek nem volt semmi egyéb célja, csak lebegni. A vizek felett akkor senki sem akart még leülni, nem volt teremtett test, vagy teste nélkül magára hagyott lélek, csak a pad volt, aki azt várta, hogy lábait néha elérje egy-egy

magasra csapó hullám. És nem volt semmi szebb e hiábavalóságnál, ami mindegyre azt suttogja: ne kutass engem, ne fedezz fel!

Az öregek csak ülnek a padon, megreggeliztek már, talán meg is vacsoráznak, felhívják a szüleiket, ha élnek, az unokákat, ha még élnek, vagy a gyerekekre gondolnak, akik a réten szaladgálnak. Mert réten rohangál minden gyermek, csak a tényleg öregek tudnak a padokon ülni, heverni. Távolról, lassú kocsisorból nézve úgy tűnik, beszélgetnek, közelről, árokpartról nézve, úgy tűnik: megint beszélgetnek, valami új, nagy, földi rosszról, valami új nagy, földi jóról, pedig csak a szájuk, az mozdul, pedig csak az állkapcsuk rezzen, pedig csakis nyelöcsövükben rándul a levegő, az étel. Mindeközben: teljesen némák, szájukban a nyelv aszott angyal, sehogy sem mozdítja a szárnyát, hívó szóra nem is cselekszik, csakis a történetek mélyén szólnak öregek hangos szóval, olyan tegnap-történetekben, ahol még fiatalok voltak, olyan holnap-történetekben, ahol hirtelen még megifjodnak.

Csak kiülnek sötétben-fényben ház előtti szürke padokra, és az első parancsot várják, a legelső, amit nem ember mond ki nekik, suttog fülükbe. Ezért intéznek köveket maguknak, legyen, amibe kapaszkodni, ezért járnak még el a boltig, hogy lássák, ők még élnek, élnek. Lassú léptekkel jutnak el a házuk mélyén épült házig. Ott pedig vár rájuk a gyermek.